

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs V. Vtrum voluntatis diuinæ causa designari possit. artic. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

liberè, id posset esse satis, ut ex ipsius directione natura ageret propter finem: necessariò tamen à prima causa intentum, dum necessitate naturæ per intellectum & voluntatem rebus esse conferret.

DISPUTATIO II.

Crediderint Aristoteles Deum agere ex necessitate naturæ, an potius liberè.

Quicquid Caietanus in illa sua quaestione de infinitate Dei dixerit, dicendum est cum Scoto in 1. d. 8. q. 5. Marfilio in 1. q. 42. & 44. Ferraricensi 2. contra gentes c. 23. Ochamo & Gabriele in 1. d. 43. Gregorio d. 42. Dominico à Soto 8. Physicorum q. 1. & cum plerisque aliis, Aristotelem arbitrari fuisse Deum agere ex necessitate naturæ, & non liberè, idemque cum Aristotele affirmasse Commentatorem 8. Physicorum libro. Credidit quidem Aristoteles Deum agere per intellectum & voluntatem: quandoquidem 1. Physicorum ostendit, naturam agere propter finem ex directione primæ causæ: quod non esset, nisi arbitraretur Deum autorem esse naturæ per intellectum & voluntatem: attamen existimavit non agere liberè per voluntatem, sed ex necessitate naturæ. Potissima ratio, qua uterque videtur motus, adducta atque dissoluta fuit q. 9. art. 1. Intellegere enim non valuerunt, quomodo Deus per se solum producere aliquid de nouo inceperit sine mutatione aliqua in ipso facta, saltè per voluntatem.

Deum agere ex necessitate naturæ Aristoteles non ait.

Quòd autem mens Aristotelis fuerit Deum agere ex necessitate naturæ, ex eo facillè patet: quod cum asseruerit, mundum habere esse à Deo (sine nouitate tamen essendi) si credidisset Deum agere liberè, utique neque asseruerat, neque putasset se demonstrasse, mundum & generationes rerù fuisse ex æternitate: quippe cum vtrumque pendat ex libera voluntate Dei: qua de causâ facillè cognouisset, non posse rationibus naturalibus id probari, quod sufficienter se demonstrasse putauit. Quòd autem asseruerit, mundum sine nouitate essendi habuisse esse à Deo manifestum est. Primò, quoniam aliàs, neque asseruisset naturam agere propter finem, neque 11. Metaphy. Deum finem mundi vniuersi constituisse, neque 8. Physicorum, & 2. Metaph. affirmasset æternorum esse causam æternam, neque 1. de celo c. 9. docuisset, à Deo pendere vitam, & esse aliorum tamquam à fonte vnde esse deriuatur, aliis quidem exactius & perfectius, aliis verò obscurius, & minus perfectum. Secundò, quoniam 8. Physic. textu 52. & 53. Ex eo, quod primum mouens omni profus mutatione careat, ac proinde semper in se ipso sit in eadem dispositione, colligit mundum semper emanare ab eo eodem modo, Deumque semper mouere eodem modo cælum, ac proinde tam mundum, quam motum cæli, fuisse ex æternitate, diuersitatemque, quam in his rebus inferioribus cernimus, provenire ex dissimilitudine, ac diuersitate partium orbium cælestium, quæ diuersimodè alio atque alio modo influunt, & applicantur per motum, ut ibidem suis explicauimus. Multa alia reperies in Aristotelis doctrina, quæ testantur eum existimasse Deum agere ex necessitate naturæ, neque posse producere aliquid de nouo, nisi interuentu causarum secundarum. Quòd si Aristoteles credidit humanum animum à solo Deo produci, non putauit posse ab eo produci, nisi in materiam ritè dispositam: quare cum ex tempore interuentu causarum secundarum disponatur, ex tempore etiam credidit produci à Deo agente ex necessitate naturæ, idque propter

Anima vniuersalis produci ex se. pro à Deo, & Deo agente necessario quando in Aristoteles non sentiat.

Molina in D. Thom.

A dependentiam productionis illius à materia, quæ ex tempore disponi solet.

Potissimum argumentum quod contra hanc nostram sententiam confici potest, illud est. Quod Arist. 8. Physic. cap. ultimo ostendit Deum esse infinitæ potentia, & ob id esse expertem magnitudinis: si autem simul crederet agere ex necessitate naturæ, censeret mouere primum mobile in non tempore: quippe cum virtus infinita agens ex necessitate naturæ, cum agat totum quod potest, necessariò moueat in non tempore.

Argum.

Ad hoc tamen argumentum dicendum est, in primis non satis constare quid sibi vulerit eo loco Aristoteles, cum tam infirmam rationem attulerit ad probandum Deum esse potentia infinita. Deinde dicendum, nullum esse absurdum concedere, Aristotelem non attendisse ad absurdum illud, quod ex vtraque assertionem sequebatur, in quarum tamen altera turpiter errauit.

Dissoluitur.

Illud verò animaduertendum est, contradictionem apertam inuolueret, Deum esse non solum infinitæ potentia, sed etiam eo modo omnipotentem, quo eum omnipotentem esse demonstrauimus q. 2. art. 3. in iis, quæ post quartam rationem adieciimus, quo item eum omnipotentem esse affirmat fides Catholica, & agere ex necessitate naturæ. Inde enim sequeretur producere infinitum, atque infinita: efficeret enim in quocumque instanti, tum quantam magnitudinem singulorum indiuiduorum corporis, tum quantam multitudinem rerum corporearum & spiritualium ex sua omnipotentia posset efficere: talis autem magnitudo, & multitudo esset infinita: si namque esset finita, adhuc in eodem instanti posset efficere maiorem, cum possit syncategorematicè, ut vocant, producere infinitam, ac proinde non efficeret quãtam magnitudinem ac multitudinem posset: ac efficere infinitam magnitudinem, multitudinemve rerum, contradictionem implicat, vt 3. Physicorum ostendimus. Præterea diuideret continuum in omnem suam partem, quod ibidem ostendimus contradictionem implicare. Consecutio probatur, quoniam in quouis temporis puncto efficeret omnes diuisiones in continuo, quas in eo temporis puncto posset efficere, at, infra omnes, non efficeret omnes, quas potest facere, quia datis quibuscumque infra omnes, adhuc posset plures efficere. Præterea esset motus in rerum natura, quandoquidem id contradictionem non implicat, & simul nullus esset motus, eò quòd Deus agens ex necessitate naturæ applicaret suam infinitam potentiam ad mouendum quoduis mobile quocumque motu posset moueri, ac proinde mutaret illud in non tempore. Denique conseruaret res in eodem instanti, & eas in nihilum redigeret, cum neutrum seorsim repugnaret, ac proinde res essent & non essent, quod contradictionem implicat. Contradictio ergo est manifesta, Deum esse tantæ potentia, quantæ re vera est, ac fides Catholica docet, & agere ex necessitate naturæ.

Dei esse omnipotentem, & ex necessitate naturæ agere potest.

C

D

E

F

ARTICVLVS V.

Vtrum voluntatis diuinae causa designari possit.

In quaestione proposta sermo est, tum de acta voluntatis diuina, ut terminatur ad obiecta volita, tum de causâ propriè sumpta. Diuina namque voluntatis, licet nulla omnino designari causa possit: eò quòd nullius comparatione

Voluntatis diuinae causa esse nequit, ratio tamen potest.

tione subire possit rationem effectus: potest tamen A ratio aliqua notari. Etenim nostro intelligendi more, ratio à priori, quòd Deus velit, est quia est intelligens. Ipsi etiam bonitas, ratio est, quòd voluerit esse creaturas, & tam copiosè se illis communicauerit.

Conclusio.

Conclusio Diui Thomæ est. Voluntatis diuinæ nulla datur causa. Hæc est certissima. Cùm autem Deus creaturas velit propter se tamquam ob finem, atque volitio finis soleat esse causa volitionis eorum, quæ sunt ad finem, probat D. Thomas id in Deo non cerni. Quoniam etsi quando finis, & ea quæ sunt ad finem, sunt volita distinctis actibus, volitio finis sit causa volitionis eorum, quæ ad finem ordinantur, non tamen, quando eodem profus actu sunt volita: quippe cùm idem non possit esse causa sui ipsius: cùm ergo Deus, sicut eodem actu intueret in sua essentia, principia & conclusiones, ita eodem actu velit suam bonitatem, & omnia quæ propter eam vult, fit, ut in Deo volitio finis non sit causa volitionis eorum, quæ ad finem diriguntur. Quæ circa hanc rationem disputari poterant 1. 2. quæst. 8. art. 3. explicata sunt.

Cæterum animaduertendum est, Quamuis actus, quo Deus vult creaturas esse, nulla detur causa, actum tamen ipsum non tollere, quin ipsæ creatura volitæ causas alias proprias habeant. Etenim, quòd Deus velit ut sit ea planta, quæ hodie interuentu causarum secundarum producit, neque excludit hominem, in cuius gratiam producit, esse causam finalem illius: quoniam potius quia à Deo in eum finem est volita, habet homo, ut sit causa finalis eiusdem, neque item tollit, quin planta, à qua decisum est semen, ex quo hæc alia generatur, virtusque femini impressa, simul cum orbibus cælestibus causa sit effectrices illius: aut quin materia simul cum dispositionibus ad formam, quæ introducit accommodatis, sit causa materialis, & forma ipsa sit causa formalis, à quibus omnibus planta, quæ producit, ita pendet, ut, quauis earum sublata, numquam produceretur.

Voluntas an sit rationis congrua, & de expensidum.

Porro ex huiusmodi causis expendi debet, vtrū voluntas Dei, ut & quæuis alia, sit rationabilis. Etenim voluntas, quæ ad debitum finem, & per convenientiam media aliquid vult, verè iudicatur rationabilis, quæ verò aliter se habet iudicatur irrationabilis. Quare cùm in iis, quæ diuina voluntate sunt volita, accommodatissimus ordo mediatorum, causarumque ad suos fines reperitur, fit, ut voluntas diuina sit maximè rationabilis.

Rerum quas Deus vult, eū reddatur causa, quæ propositiones sint vera.

Ex dictis ergo manifestum est, propositiones, quæ vel solam denotant habitudinem mediæ & finis inter res à Deo volitas, vel eas habere huiusmodi habitudinem ex volitione Dei, atque adeo ut Dei volitionem terminant, concedendas esse: eas verò quæ causam volitionis diuinæ innuunt, negandas esse, dubias autem distinguendas. Quare hæc sunt concedenda, volitorum à Deo vnum est propter aliud, Deus vult vnum esse propter aliud, ut plantam propter hominem, Deus vult vnum propter aliud, id est, vult ut sit propter aliud. Hæc etiam potest concedi, hoc est volitum à Deo propter illud, si sit sensus, terminat volitionem diuinam gratia illius alterius tamquam finis ex ipsa volitione ac ordinatione diuina. Hæc verò, Deus vult plantam esse, quia vult hominem esse, non erit concedenda, quia innuit vnam volitionem esse causam alterius, quod est falsum: cùm Deus eadem simplicissima volitione, quæ nullam habet causam, velit vtrumque, sicut neque illa alia, hoc est volitum à Deo propter illud, erit concedenda, si eundem sensum efficiat: in eoque negatur à D. Thoma

hoc loco. Quòd si aliqua earum in aliquo graui autore reperitur, piè erit exponenda, ut significetur finalis causa rei volitæ, à Deo propter aliam, non verò volitionis, quæ ut sit propter aliam, est volita.

ARTICVLVS VI.

De variis expositionibus illius testimonij 1. ad Timoth. 2. Deus vult omnes homines saluos fieri.

DISPVATIO I.

ANTEQUAM examinemus quæstionem à D. Thoma hoc loco propositam, operæ pretium erit expendamus Doctorum interpretationes circa propositum Pauli testimonium: de qua re agit D. Thomas in responsione ad primum huius articuli.

Prima est Augustini epistola 107. ad Vitalem, in Enchiridio cap. 103. de prædestinatione sanctorum cap. 8. & Hypognoft. lib. 6. sub finem, quam amplectitur Anselmus in eundem locum Pauli. Credit enim Augustinus iis in locis, testimonium illud non esse intelligendum vniuersim de omnibus hominibus, sed de iis tantum, qui saluantur: eo loquendi modo quo, ut de prædestinat. sanctorum cap. 8. ait: quando vnus tantum magister docet pueros in aliqua ciuitate, dicere consuevit, talem magistrum docere omnes pueros eiusdem ciuitatis: neque enim significare volumus, eum docere omnes vniuersim pueros illius ciuitatis, cum sint multi, qui à nemine doceantur: sed docere omnes, quæ in illa ciuitate docentur, per constructionem, aut distributionem quam appellant accommodam. Eodem modo ait Augustinus in Enchiridio intelligi illud Ioan. 1. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: cum etenim multi sint, qui non illuminantur, sensus est, Christum illuminare omni, qui illuminatur, ita ut nullus, nisi ab eo, illuminetur: atque eodem modo intelliguntur quædam alia loca Scripturæ.

Secunda est eiusdem Augustini in Enchiri. cap. Secunda ex-citato, & de correptione & gratia cap. 14. quòd eo in loco distributio fiat, non pro singulis generum, quæ si Deus velit omnes homines cuiusque status saluos fieri, sed pro generibus singulorum, ita ut sit sensus, cuiusque status vult aliquos saluos fieri. Eodem modo exponit Augustinus illud Matth. 23. & Luca 11. Decimatis mentan & rutam & omne oliu, id est, quamlibet oleis speciem.

Tertia est eiusdem etiam Augustini de correptione & gratia cap. 15. ut sit sensus, Vult omnes homines saluos fieri, id est, facit nos velle omnes homines saluos fieri, iuxta illud ad Roman. 5. Misit Spiritum Filij sui clamantem, Abba Pater, id est, clamare nos facientem, Abba Pater. Interim namque dum nobis non constat, quosnam Deus velit saluos fieri, istum, sanctum, gratumque Deo est, ut ab eo omnibus proximis postulemus salutem, illamque eis pro nostra virili parte curemus: quare desiderium hoc atque petitio à Deo est.

Quarta est D. Thomæ, & Caietani in eundem locum Pauli, Marfilij i. q. 45. art. 1. & quorundam aliorum, asserentium, locum illum intelligendum esse, non de voluntate beneplaciti, hoc est, quæ formaliter sit in Deo: hanc enim affirmant semper impleri, sed de voluntate signi, quæ Deus proponit omnibus hominibus præcepta salutis, doctrinamque, Euangelij, qui tamè in culpa sunt, quòd ad agnitionem veritatis venire nolint, nec salui esse. Porro voluntas signi non est formaliter in Deo, sed est effectus Dei, nepe promulgatio legis, & Euangelij, redemptio generis humani facta per Christum, &c. Eiusmodi autem effectus

Tertia

Quarta expositio ex D. Thoma.